

LA RESPONSABILITAT SOCIAL EMPRESARIAL

UN REPTE PER AL COLLSACABRA

Entrevista a Josep Maria Canyelles

Belinda Parris

Josep Maria Canyelles és expert en Responsabilitat Social de les Empreses i Organitzacions. Exerceix de promotor d'iniciatives. Coordinador de la Comissió d'RSE de l'Ass. Cat. de Comptabilitat i Direcció, assessor de la Cambra de Comerç de Barcelona i del Consell de Cambres de Catalunya. Col·laborador docent de diferents universitats i programes formatius d'alta direcció.

Què és l'RSE?

La responsabilitat social empresarial és un concepte molt senzill i molt complicat alhora. Per a una persona que dirigeixi l'empresa tenint en compte les persones i l'entorn, que es preocupi per fer bé la feina i per millorar en tot allò que pugui causar algun perjudici, parlar-li d'RSE li pot sonar a obvietat.

Però alhora tots sabem que l'economia i el món empresarial en el seu conjunt causen impactes que afecten negativament el medi ambient, les persones i comunitats, els clients i usuaris, els treballadors, etc.

Algú pot pensar que allò que cal fer és perseguir els que incompleixen la llei. Però també podem fer altres coses: estirar del fil dels que han optat per fer les coses molt bé. Aquest nou sentit de la responsabilitat que les empreses estan adquirint voluntàriament davant la societat s'està desenvolupant fruit de la consciència crei-

xent davant certes inquietuds de la societat i de certs grups d'interès.

O sigui, la filantropia que trobem al segle XIX d'algunes fàbriques tèxtils d'Osona aplicada a la petita i mitjana empresa d'una zona de muntanya mitjana dedicada principalment a la pagesia i al turisme estacional... Ens haurà de convèncer!

Encara que siguem una empresa petita, podem sumar-nos a aquest moviment d'empreses que no actuen només per bona fe, sinó perquè volen diferenciar-se, ser millors i més respectades, esdevenir empreses de confiança.

Ara ja no parlem de filantropia, tot i que evidentment aportar recursos sempre és d'agrair si l'empresa s'ho pot permetre. Ara parlem d'una manera de fer integrada en el negoci. No es tracta de donar una part del benefici, sinó de fer diners de manera que no afecti negativament els grups d'interès.

Cosa que, d'altra banda, és una oportunitat enorme. Cada vegada més, les persones que vinguin al nostre territori, ja sigui per turisme o per empremadoria, valoraran les característiques socials i ambientals o la gestió del talent i de la diversitat, per exemple.

És aplicable en un marc rural o de pobles petits?

Oi tant! Hem de saber convertir els nostres valors personals en valors de l'empresa (o de la microempresa!). I alhora hem de desenvolupar uns valors del territori, fent que tots plegats siguin coherents i que ens permetin col·laborar, captar talent, retenir clients, que ens permetin posar en valor els nostres millors atributs, la nostra senzillesa, l'autenticitat, la sostenibilitat, la cultura, la vivència...

Per a les grans empreses això no és cap moda, és un tema estratègic i molt important. Avui crear confiança entre les parts ha passat a ser un requeriment, fins al punt que certs condicionants ètics es van integrant en la cadena de proveïment, com anys enrere succeï amb la qualitat.

No ho entenc. Si costa prou tirar endavant, com hem de preocupar-nos de l'ètica i que té a veure l'ètica amb la qualitat final del producte?

La manera com els propietaris i directius porten les pimes ja sol anar acompanyat d'una gran dosi de responsabilitat. No solament en el sentit de la càrrega i rellevància del seu compromís empresarial, sinó en el sentit que avui dia es dona a la Responsabilitat Social: les pimes fan una aportació molt positiva a la societat i alhora intenten minimitzar l'impacte negatiu que les seves operacions puguin tenir.

O sigui, que ja ho estem fent tot bé les pimes del Collsacabra?

Per més bé que ho facin segur que hi ha camp per córrer. Entre altres coses, perquè sempre van apareixent millors pràctiques en terrenys com ara l'ambiental. Això no vol dir que haguem d'estar canviant cada dia, però sí que hem de tenir una cultura del canvi molt ficada dins nostre, és a dir, una voluntat de lideratge, una inquietud per no quedar-se enrere, i una sensibilitat per tenir processos de millora respecte tot allò que afecta l'RSE, ja sigui en temes ambientals, socials, culturals, laborals, econòmics, de producte, etc.

Posi'm un exemple d'un restaurant, una granja i una casa d'agroturisme per tocar de peus a terra.

No estic dient res que no conegueu bé: cada cop hi ha més gent que valora els productes de proximitat, de quilòmetre zero, o bé la recuperació de varietats vegetals locals en la gastronomia, o també ens trobem que hi ha clients que tenen requeriments més especials com ara els celíacs... També sabem que alguns productes alimentaris tenen conseqüències ambientals, per als drets humans o per a la salut... Tot plegat és un terreny per anar adquirint coneixement, per establir compromisos, per construir alternatives. I per als casos que em comentes, sense dubte, la construcció d'una RSE vinculada al territori.

És cert que el concepte d'RSE sovint s'ha associat més a les grans empreses i, sobretot, quan se n'ha fet la transposició literal de l'anglicisme RSC (Responsabilitat Social Corporativa). Aquesta identifi-

cació equívoca ha comportat que quan es parla d'RSE algunes pimes no s'hi hagin sentit prou atretes, quan de fet són les que majoritàriament s'hi haurien de sentir més còmodes, tant per les seves trajectòries com pel seu menor impacte negatiu i el seu lligam més estable i fidel amb el territori.

L'antic hostel de la Rotllada, que estava des de fa molts anys al costat del camí Ral de Vic a Olot ara és una casa de turisme rural.

Foto cedida per Ca la Rotjada

Però això ho veig més feina de grans empreses que tenen grans guanys.

En contra de la sensació que puguem tenir, hi ha més pimes gestionant la seva RSE que no pas grans empreses. Programes com el Leader Plus demostren que hi ha un interès real per part de la pime. Però l'estil d'unes i altres, la disponibilitat de canals de comunicació o el mateix interès a posar en valor les bones pràctiques fa que unes siguin molt més conegudes que les altres.

Qualsevol organització d'avui, en el context de la societat del coneixement i enmig d'uns entorns molt complexos i competitiu, ha de treure el màxim profit dels seus actius immaterials, és a dir, tots aquells valors que ben orientats són la gran font de competitivitat i creació de riquesa sostenible.

Com estem a Catalunya quant a l'aplicació d'RSE?

Catalunya és un país de referència en pimes compromeses en RSE, ja que a banda de les que han anat desenvolupant sota la seva lliure iniciativa línies de millora en aquest enfocament de gestió cal afegir aquelles que han participat en programes com l'RSE. Pime, tRanSparÈncia, RSE.

Coop, Leader Plus, Ressort, entre d'altres, han fet de Catalunya un referent internacional en desenvolupament d'un model d'RSE clarament relacionat amb la competitivitat i sostenibilitat de les empreses.

Quins beneficis immediats troba o trobarà l'empresari responsable?

Els empresaris responsables tracten bé els seus clients i els seus socis comercials. I també es preocupen dels treballadors, de la seva salut i seguretat i de la seva equanimitat. Procuren que la seva empresa es comporti com un bon ciutadà dins de la comunitat local i, de manera creixent, tenen un respecte pel medi ambient.

El gran salt es produeix quan un empresari descobreix que aquest comportament responsable pot ser una gran estratègia de creació de valor i de posicionament i que, més enllà del necessari compliment de les normes legals i la minimització de riscos i litigis de futur, li aporta l'oportunitat de crear llaços de confiança amb els seus interlocutors, des dels treballadors, socis i clients, fins a l'administració, els financers i la comunitat.

En general, les pimes que fan pràctiques responsables són empreses que aspiren a l'excel·lència, que volen desenvolupar un model d'organització d'èxit i orientat al creixement en contextos de màxima competitivitat. Els casos particulars que anem coneixent que incorporen aquesta excel·lència social ens mostren fins a quin punt hi ha una correlació entre els factors. Tots els casos ens mostren un gran convenciment per part de la direcció de l'empresa sobre els efectes positius del seu compromís.

En un marc com el Collsacabra com veu l'aplicació d'RSE en el tipus d'empreses que tenim?

Absolutament apropiat, perquè la vostra aposta va més enllà de cada empresa en particular per passar a formar part de la construcció d'un territori socialment responsable. Per això té molt sentit que tingueu ajuts per a aquelles inversions sobretot de caràcter ambiental que generen més despesa.

En aquest sentit, i més enllà del legítim interès particular i de generar avantatge competitiu, la consolidació i el compromís en les apostes responsables per part de les pimes aporta externalitats molt positives com la cohesió de la societat, l'enfortiment del teixit empresarial local i la creació de riquesa per al conjunt de la comunitat.

El concepte de sostenibilitat definitivament s'incorpora al món de la gestió empresarial i a la manera com es concep el paper de l'empresa en el segle XXI, i es relaciona no tan sols amb la dimensió ambiental, sinó també amb l'econòmica i la social i pròpiament amb la sostenibilitat del mateix projecte empresarial.

Creu possible que el Collsacabra en un futur pròxim es pogués distingir per ser un territori RSE? Quins avantatges hi hauria? Quina feina ens quedaria per fer?

El Collsacabra podria ser un model de territori rural socialment responsable. Per això cal definir un model amb claredat, cap on es vol portar el territori i quin compromís hi tenen els agents. Per parlar de TSR cal que hi hagi agents diversos que es comprometin en la gestió de la seva RS, ja siguin empreses grans, petites, administracions o entitats no lucratives. D'alguna manera aquesta suma d'agents us hauria de permetre portar a terme processos de diàleg que permetin aprendre a gestionar millor l'RSE, així com focalitzar els reptes del territori. Finalment, es tractaria que l'RSE acabi esdevenint un atribut del propi territori.

Finalment, deixeu-me destacar un element que aquesta tasca hauria de compartir i que no és gens menyspreable en el nostre context socioeconòmic: la dignificació de la figura empresarial, dels emprenedors, empresaris i empreses. En el cas de la pime, la concepció responsable de l'empresa no és aliena al tarannà i estil de la propietat, la qual coincideix sovint amb la direcció.

Moltes gràcies